

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 13/2007 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om Pensionsskyddscentralen och till vissa lagar som har samband med den

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 12 september 2007 en proposition med förslag till lag om ändring av lagen om Pensionsskyddscentralen och till vissa lagar som har samband med den (RP 53/2007 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning.

Utlåtande

Enligt riksdagens beslut har grundlagsutskottet lämnat utlåtande i ärendet. Utlåtandet (GrUU 7/2007 rd) återges efter detta betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringssekreterare Maritta Hirvi, social- och hälsovårdsministeriet
- verksamhetschef Timo Laitinen och linjedi- rektör Heikki Kammonen, Statskontoret
- verkställande direktör Jukka Rantala, Pen- sionsskyddscentralen

- chef för juridiska ärenden Anne Perälehto- Virkkala, Kommunernas pensionsförsäkring
- direktör Matti Leppälä, Arbetspensionsför- säkrarna TELA rf
- jurist Eija Korpi, Lantbruksföretagarnas pen- sionsanstalt LPA
- professor Pentti Arajärvi.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av

- Finlands näringsliv
- Förhandlingsorganisationen för offentliga sektorns utbildade FOSU rf
- Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL rf
- Kunta-alan unioni
- Centraförbundet för lant- och skogsbruks- producenter MTK rf
- Löntagarorganisationen Pardia
- Finlands Fackförbunds Centralorganisa- tion FFC rf
- Förhandlingsorganisation för Teknik och Grundservise FKT rf
- Tjänstemannacentralorganisationen FTFC rf
- Pensionsstiftelseföreningen PSF r.f.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om Pensions- skyddscentralen, lagen om pension för arbetsta- gare, lagen om pension för lantbruksföretagare, lagen om kommunala pensioner och lagen om

statens pensioner ändras. Pensionsskyddscentra- len ska ha som uppgift att främja och samordna verkställigheten och utvecklingen av arbetspen- sionsskyddet i egenskap av samordnande organ

för arbetspensionssystemet. Pensionssystemen för den offentliga sektorn föreslås behålla det primära ansvaret för utvecklingen av pensionsystemen för den offentliga sektorn. Pensionskyddscentralens representantskap och styrelse ska inbegripa representation för pensionssystemen för den offentliga sektorn samt för arbetsgivarna och arbetstagarna.

Pensionsskyddscentralen ska täcka sina kostnader genom en kostnadsandel som tas ut hos pensionsanstalterna i förhållande till de arbetsinkomster som är försäkrade vid respektive pensionsanstalt och genom verksamhetsbaserade serviceavgifter för sina tjänster och genom sin

övriga avkastning. Ansvaret för Pensionskyddscentralens kostnadsandel fördelas mellan pensionsanstalterna inom arbetspensionssystemet för den privata sektorn och pensionssystemet för den offentliga sektorn enligt hur stor del av Pensionsskyddscentralens tjänster som riktar sig till dessa pensionsanstalter. Pensionsanstalterna inom den offentliga sektorn kommer dock stegvis att delta i finansieringen av Pensionskyddscentralen.

Lagarna avses träda i kraft vid ingången av 2008.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Utvidgad verksamhet

Syftet med propositionen är att pensionsanstalterna för den privata respektive offentliga sektorn ska intensifiera sitt samarbete i Pensionskyddscentralen. Pensionsskyddet inom den offentliga sektorn har gradvis integrerats med arbetspensionsskyddet inom den privata sektorn. Ändringarna i pensionslagstiftningen och de gemensamma lösningarna för datakommunikationen har lett till ett behov av närmare samarbete. Datakommunikationen mellan pensionsanstalterna för den privata respektive offentliga sektorn har ökat särskilt mycket till följd av reformen i början av 2004 som gjorde det möjligt för pensionssökande att söka hela arbetspensionen hos den pensionsanstalt där han eller hon senast varit försäkrad. Det är Pensionsskyddscentralen som avgör vilken den sista pensionsanstalten är, förmedlar de uppgifter som behövs för pensionsbeslutet och fördelar kostnaderna för pensionerna mellan de olika pensionssystemen. Pensionskyddscentralen kan bli ett samordnande organ för hela arbetspensionssystemet så som regeringen föreslår, anser utskottet. Det är lämpligt med tanke på en övergripande utveckling av arbetspensionsskyddet, anknytande insamling och utbyte av information samt forskning.

Arbetsgivarna och arbetstagarna inom pensionssystemen för den offentliga sektorn ska vara representerade i Pensionsskyddscentralens förvaltning. Även om pensionsanstalterna för den offentliga sektorn ska medverka mer intensivt förblir Pensionsskyddscentralen en del av den indirekta offentliga förvaltningen. De uppgifter som omfattar hela arbetspensionssystemet, de tillhörande offentliga förvaltningsuppgifterna och andra uppgifter inklusive utövning av offentlig makt ska fortfarande främja samarbetet inom ramen för pensionslagstiftningen.

De föreslagna ändringarna i Pensionsskyddscentralens förvaltning och finansiering kommer inte att inverka på hur pensionsanstalterna för den offentliga sektorn deltar i arbetet med att förbättra lagstiftningen på området. Arbetet med att utveckla den offentliga sektorns pensionssystem och bereda ändringar i lagstiftningen ska handhas av delegationer som är sammankopplade med den offentliga sektorns pensionssystem och leds av det berörda ministeriet. Delegationerna ska lägga fram förslag som gäller pensionerna inom den offentliga sektorn. Det är viktigt att alla sektorer bidrar till utvecklingen av pensionsskyddet i framtiden, anser utskottet.

Grundlagsutskottet har igen framhållit att Pensionsskyddscentralens status bör klarläggas. I sitt utlåtande GrUU 30/2005 rd ansåg grund-

lagsutskottet att Pensionsskyddscentralen inte är en myndighet och att lagstiftningen om den uppfyller de formella kraven i grundlagens 124 § om grundläggande fri- och rättigheter, rättssäkerhet och god förvaltning. Grundlagsutskottet anser fortfarande att regeringen bör klarlägga om finansieringen kan ändras eller om Pensionsskyddscentralen kan överlåta sina förvaltningsuppgifter på de statliga myndigheterna eller bli en del av det statliga myndighetsmaskineriet. Med anledning av grundlagsutskottets utlåtande har social- och hälsovårdsministeriet låtit göra en utredning kring Pensionsskyddscentralens status i förvaltningen. Enligt den går centralens uppgifter ut på att samordna pensionsanstaltarnas verksamhet och därför är det inte relevant att ändra på finansiering eller status i förvaltningen. I sitt aktuella utlåtande (GrUU 7/2007 rd) anser grundlagsutskottet fortfarande att det bör bli klarlagt om Pensionsskyddscentralen kan överlåta sina förvaltningsuppgifter på de statliga myndigheterna eller om centralen kan bli en del av det statliga myndighetsmaskineriet. Social- och hälsovårdsutskottet hänvisar här till motiven i propositionen där det står att Pensionsskyddscentralens status avses bli klarlagd separat senare.

Finansiering av verksamheten

Eftersom pensionsanstalterna för den offentliga sektorn ska medverka mer intensivt i Pensionsskyddscentralens verksamhet föreslår regeringen också att bestämmelserna om finansieringen ska ses över. Kostnaderna ska dels täckas med verksamhetsbaserade serviceavgifter och övrig avkastning, dels med en kostnadsandel som står i proportion till de arbetsinkomster som är försäkrade i respektive pensionsanstalter. Pensionsanstalterna inom den offentliga sektorn ska stegvis delta i finansieringen av Pensionsskyddscentralen. När kostnadsandelen för 2008 och 2009 fastställs beaktas inte det fulla beloppet av den försäkrade lönesumman i pensionsanstalterna för den offentliga sektorn. Det är lämpligt att närmare klarlägga hur andelarna ska fördelas under 2009 då det står klart hur kostnadsstrukturen motsvarar omorganiseringen. Den preciserade

kostnadsandelen ska tillämpas från och med början av 2010. Utskottet ser det som viktigt att kostnaderna fördelas jämnt och rättvist mellan de arbetspensionssystem som anlitar Pensionsskyddscentralen och att kostnadsfördelningen är överskådlig och öppen för insyn.

I sitt utlåtande ser grundlagsutskottet inga problem med att Pensionsskyddscentralen täcker sina utgifter med verksamhetsbaserade serviceavgifter och övrig avkastning. Däremot är det enligt utskottet problematiskt att fastställa pensionsanstaltarnas kostnadsandel på det föreslagna sättet, för lagen anger inte exakt och entydigt hur beloppen beräknas eller vem som har rätt att bestämma över dem. Kostnadsandelens belopp bestäms i sista hand enligt ansvarsfördelningsgrunder fastställda av social- och hälsovårdsministeriet. Det här fyller inte kravet på att förordningen ska vara lagfäst. Kostnadsandelen bestäms på ett sätt som liknar skatteplikt och därför anser grundlagsutskottet att regleringen lämpligast kan preciseras så att den fyller de konstitutionella kraven på en skattelag. Men lagförslagen kan ändå behandlas i vanlig lagstiftningsordning. I enlighet med grundlagsutskottets utlåtande föreslår social- och hälsovårdsutskottet att 5 § i lagen om Pensionsskyddscentralen preciseras på det sätt som beskrivs nedan.

Detaljmotivering

Lagförslag 1

5 §. *Ansvar för Pensionsskyddscentralens kostnader.* Paragrafen föreskriver hur Pensionsskyddscentralens kostnader ska täckas. Social- och hälsovårdsutskottet föreslår att det i 1 mom. föreskrivs att arbetspensionsanstalterna, förutom Ålands landskapsregering som verkställer pensionssystemet på Åland, ska betala kostnaderna för Pensionsskyddscentralens uppgifter till den del som Pensionsskyddscentralens verksamhetsbaserade serviceavgifter och annan avkastning inte räcker till för att täcka dem.

Enligt 2 mom. är utgångspunkten att den del av kostnaderna som täcks med pensionsanstaltarnas kostnadsandel fördelas mellan pensionsanstalterna i förhållande till de arbetsinkomster

som är försäkrade vid respektive pensionsanstalter. Pensionsanstalterna inom den offentliga sektorn, Sjömanspensionskassan och Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt behöver inte anlita alla de tjänster som Pensionsskyddscentralen tillhandahåller. Därför ska deras kostnadsandel vara mindre än de andra pensionsanstalternas. Den andel av de försäkrade arbetsinkomsterna som ska beaktas när deras kostnadsandel beräknas ska särskilt bestämmas enligt hur stor andel av Pensionsskyddscentralens tjänster som väntas rikta sig till dem. Närmare bestämmelser utfärdas genom förordning av statsrådet om storleken på och justeringar av den andel av de försäkrade arbetsinkomsterna som ska beaktas i kostnadsandelen för pensionsanstalterna inom den offentliga sektorn, Sjömanspensionskassan och Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt.

I 3 mom. föreslår utskottet att pensionsanstalternas kostnadsandel ska räknas ut och verkställas enligt de ansvarsfördelningsgrunder som nämns i 183 § 2 mom. i lagen om pension för arbetstagare och som fastställs av social- och hälsovårdsministeriet på förslag av Pensionsskyddscentralen. I 183 § 2 mom. i lagen om pension för arbetstagare föreskrivs det att pensionsanstalternas ansvar för de lagfästa utgifter som pensionsanstalterna gemensamt ska svara för bestäms i enlighet med de ansvarsfördelningsgrunder som social- och hälsovårdsministeriet fastställer på framställning av Pensionsskyddscentralen. I ansvarsfördelningsgrunderna bestäms det också om förskott och om hur ett eventuellt överskott eller underskott som uppkommit i samband med förrättandet av ansvarsfördelningen ska beaktas för Pensionsskyddscentralens del. Enligt 13 § i lagen om Pensionsskyddscentralen är det Försäkringsinspektionen som har hand om den ekonomiska tillsynen över Pensionsskyddscentralens verksamhet. Pensionsskyddscentralen ska lämna Försäkringsinspektionen de uppgifter om sin verksamhet och sitt bokslut som behövs för den ekonomiska tillsynen.

Utskottet föreslår att det i 4 mom. ska föreskrivas att Pensionsanstalternas kostnadsandelar påförs av Pensionsskyddscentralen. I 5 mom. föreslås bestämmelser om ändringssökande.

Ändring i debiteringen av den kostnadsandel som Pensionsskyddscentralen bestämt kan sökas på det sätt som föreskrivs i 131 § i lagen om pension för arbetstagare. Utskottet föreslår att 6 mom. kompletteras med bestämmelser om betalningen av kostnadsandelen och om dröjsmålsränta och dröjsmålsavgift.

Ikraftträdandebestämmelsen. Hänvisningen i 2 mom. i ikraftträdandebestämmelsen justeras på grund av att 5 § ändrats.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår social- och hälsovårdsutskottet

att lagförslag 2—5 godkänns utan ändringar och

att 5 § och ikraftträdandebestämmelsen i lagförslag 1 godkänns med följande ändringar:

Utskottets ändringsförslag

Lagförslag 1

5 §

Ansvaret för Pensionsskyddscentralens kostnader

Pensionsskyddscentralen har rätt att ta ut verksamhetsbaserade serviceavgifter för sina tjänster. De pensionsanstalter som har hand om pensionsskyddet enligt de arbetspensionslagar som nämns i 3 § 1 mom. och 2 mom. 1—6 punkten i lagen om pension för arbetstagare svarar för de kostnader som Pensionsskyddscentralens uppgifter enligt denna lag medför till den del som Pensionsskyddscentralens verksamhetsbaserade serviceavgifter och övriga avkastning inte räcker till för att täcka dem.

Pensionsanstalternas andel av Pensionsskyddscentralens kostnader fördelas mellan pensionsanstalterna i förhållande till de arbetsinkomster som är försäkrade i respektive pen-

sionsanstalt. Den andel av de försäkrade arbetsinkomsterna som ska beaktas när pensionsanstaltens kostnadsandel beräknas bestäms dock särskilt för pensionsanstalterna inom den offentliga sektorn, Sjömanspensionskassan och Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt enligt hur stor andel av Pensionsskyddscentralens tjänster som väntas rikta sig till dessa pensionsanstalter. Först beräknas kostnadsandelarna för pensionsanstalterna inom den offentliga sektorn, Sjömanspensionskassan och Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt. Därefter fördelas den andel av Pensionsskyddscentralens kostnader som inte täckts mellan de övriga pensionsanstalterna inom den privata sektorn i förhållande till de arbetsinkomster som är försäkrade i respektive pensionsanstalt. Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om storleken på och justeringar av den andel av de försäkrade arbetsinkomsterna som ska beaktas i kostnadsandelen för pensionsanstalterna inom den offentliga sektorn, Sjömanspensionskassan och Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt.

Hur pensionsanstalternas kostnadsandel ska räknas ut och verkställas föreskrivs närmare i de ansvarsfördelningsgrunder som social- och hälsovårdsministeriet på framställning av Pensionsskyddscentralen fastställer med stöd av 183 § 2 mom. i lagen om pension för arbetstagare. När pensionsanstalternas kostnadsandel fastställs ska det säkerställas att Pensionsskyddscentralens medel förslår till att täcka de utgifter som dess uppgifter och verksamhet medför och till att upprätthålla tillräcklig likviditet.

Pensionsanstalternas kostnadsandelar påförs av Pensionsskyddscentralen. Pensionsskyddscentralen har rätt att ta ut förskott på pensionsanstalternas kostnadsandelar på det sätt som föreskrivs i de ansvarsfördelningsgrunder som avses i 3 mom. (Ny)

Pensionsanstalterna kan söka ändring i debiteringen av den kostnadsandel som Pensionsskyddscentralen bestämt med stöd av denna lag på det sätt som föreskrivs i 131 § i lagen om pension för arbetstagare. (Ny)

Kostnadsandelen får drivas in utan dom och beslut i den ordning som föreskrivs i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007). Om avgiften inte betalas senast på förfallodagen uppbärs på det obetalda kapitalet en årlig dröjsmålsränta enligt den räntefot som avses i 4 § i räntelagen (633/1982). I stället för dröjsmålsränta kan Pensionsskyddscentralen ta ut en dröjsmålsavgift på fem euro om beloppet av dröjsmålsräntan blir mindre än så. (Ny)

Ikraftträdandebestämmelsen

(1 mom. som i RP)

Utan hinder av 5 § 2 mom. i denna lag skall i kostnadsandelen för pensionsanstalterna inom den offentliga sektorn under 2008 och 2009 beaktas en tredjedel av de arbetsinkomster som är försäkrade i respektive pensionsanstalt samt i motsvarande andel för Sjömanspensionskassan och Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt två tredjedelar.

(3 och 4 mom. som i RP)

ShUB 13/2007 rd — RP 53/2007 rd

Helsingfors den 6 november 2007

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Juha Rehula /cent
vordf. Sirpa Asko-Seljavaara /saml
medl. Hannakaisa Heikkinen /cent
Anneli Kiljunen /sd
Jukka Mäkelä /saml
Håkan Nordman /sv

Pertti Salovaara /cent
Paula Sihto /cent
Lenita Toivakka /saml
Erkki Virtanen /vänst
ers. Merja Kyllönen /vänst
Tapani Tölli /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Eila Mäkipää.